

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UNDERSVNINGSG- OCH KULTURMINISTERIET

Kysely kunnille Harrastamisen Suomen mallin toteutuksesta ja jatkuvuudesta

15.11.2021

Kia Korolainen

opetus- ja kulttuuriministeriö

**HARRASTAMISEN
SUOMEN MALLI**

Sisällys

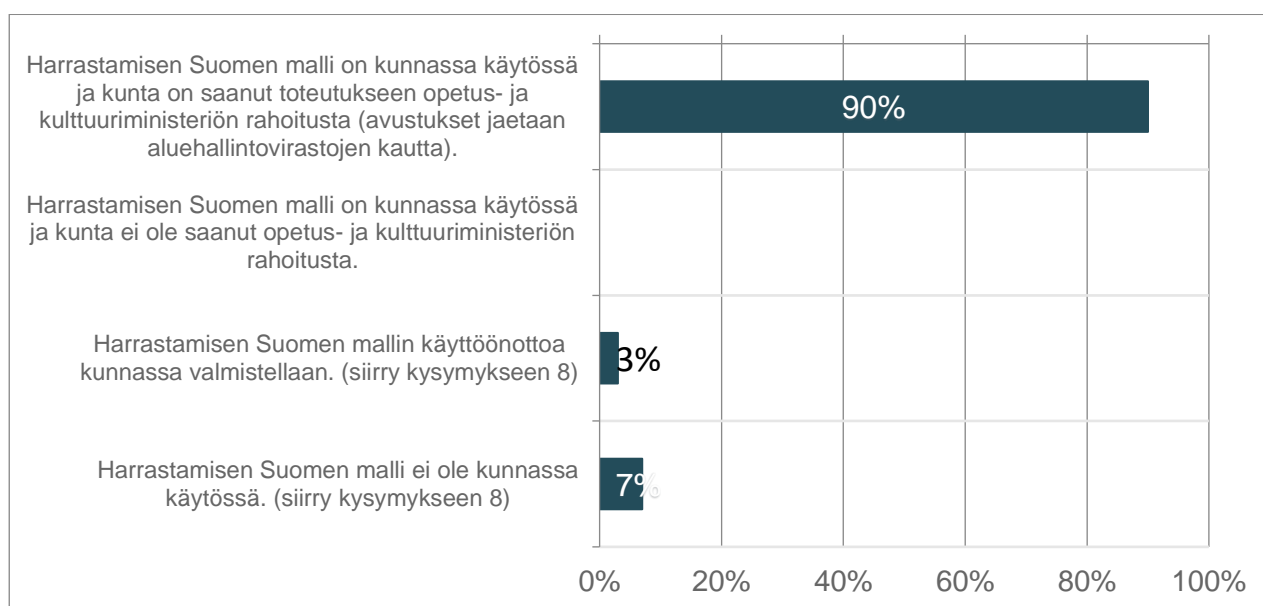
Johdanto	2
Osallistuminen Harrastamisen Suomen mallin toteutukseen	2
Harrastamisen Suomen mallin toteutus	2
Yhteistyö harrastustenjärjestäjien kanssa	4
Huomioita kunnan ja harrastustenjärjestäjien yhteistyöstä	6
Aikataulut ja harrastustoimijoiden puute	6
Rahoitus ja palkkaus	7
Muita avovastausten huomioita kuntien ja harrastustoimijoiden yhteistyöstä	7
Harrastamisen Suomen mallista tiedottaminen	8
Harrastamisen Suomen mallin rahoitus	8
Harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttaminen ja jatkuminen	9
Kuntien huomioid ja parannusehdotukset	10
Kuljetukset ja niiden rahoitus	11
Kerhotoiminnan ja Suomen mallin erot ja yhtäläisyydet?	11
Suomen mallin mukautuminen kuntien erilaisiin olosuhteisiin	12
Rahoitusmallit ja -haut	13
Koordinointi	13
Positiivisia kokemuksia	13

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriön Harrastamisen Suomen mallin toimintaa kartoittava kuntakysely oli avoinna 29.9.–14.10.2021. **Kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten Suomen mallin toteutus sujuu kunnissa ja mitä näkemyksiä kunnilla on mallin kehittämiseksi ja jatkuvuuden varmistamiseksi.** Kysely toimitettiin kuntien sivistysjohtajille tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvisen sähköisellä kirjeellä 29.9.2021. Kyselyyn vastasi 136 kuntaa ja se avattiin 252:ssa kunnassa, joista vastaamisen aloitti 184. Kyselyhetkellä Harrastamisen Suomen malli on käytössä 235:ssä maamme kunnassa.

Osallistuminen Harrastamisen Suomen mallin toteutukseen

Vastanneista 136:sta kunnasta **Harrastamisen Suomen malli on käytössä 89,7 %:ssa** (122 kuntaa) ja nämä kunnat ovat saaneet mallin toteutukseen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusta. **2,9 %:ssa (4) kunnista mallin käyttöönottoa valmistellaan.** 7,4 % (10) vastaajista ilmoittaa, ettei Suomen malli ole kunnassa käytössä, eikä sen käyttöönottoa valmistella. Missään kunnassa Suomen mallia ei toteuteta muulla kuin ministeriön avustuksella.

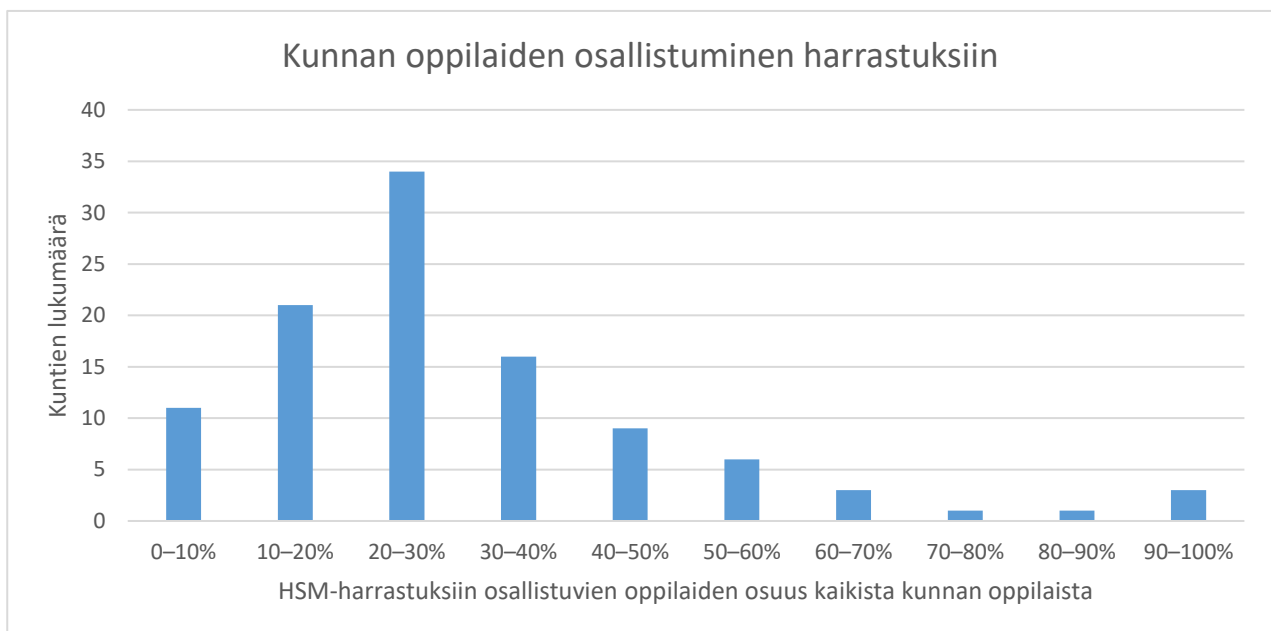
Harrastamisen Suomen mallin toteutus

Kunnilta kysyttiin mallin toiminnassa mukana olevien koulujen ja oppilaiden määrää, mukana olevien oppilaiden osuutta kaikista kunnan oppilaista, harrastustenjärjestäjien ja ohjaajien määrää sekä sitä, onko kunnassa Harrastamisen Suomen mallin koordinaattori. Koulujen, osallistujien ja harrastustenjärjestäjien sekä ohjaajien määrät vaihtelevat ymmärrettävästi kuntien koon mukaan. Aineiston kokoamista hankaloittivat kuntien erilaiset tulkinnat kysymyksistä sekä suuri vaihtelevuus annettujen lukujen tarkkuudessa ja hajonnassa. Täten koonnissa ilmoitetut luvut ovat suuntaa-antavia.

122:ssa kunnassa Harrastamisen Suomen mallissa on mukana yhteensä noin 1129 koulua. Eniten kouluja on mukana Helsingissä (102) Espoossa (89) ja Jyväskylässä (36).

111:ssä vastanneessa kunnassa Suomen mallin harrastuksiin osallistuu yhteensä noin 50 256 lasta ja nuorta. Eniten osallistujia ilmoittavat Tampere (6000 lasta ja nuorta, 30 % kaikista kunnan lapsista ja nuorista), Helsinki (3965, 9 % kunnan lapsista ja nuorista), Lappeenranta (2025, 30 % kunnan lapsista ja nuorista) ja Lahti (2000, 20 % kunnan lapsista ja nuorista). Jyväskylän vastauksesta ei ilmene harrastajamäärää, sillä vastaus ilmoitettiin käyntikertoina, eikä siten ole vertailukelpoinen muiden kuntien vastausten kanssa.

105:n kunnan vastausten perusteella Harrastamisen Suomen mallin harrastuksissa mukana olevien lasten ja nuorten prosenttiosuus kaikista kunnan ala- ja yläkouluikäisistä lapsista ja nuorista vaihtelee 3,6–100 % välillä. **Tyypillisimmin 20–30 % kunnan oppilaista osallistuu harrastuksiin.**

Kunnat, joissa kaikki (100 %) peruskouluikäiset lapset ja nuoret osallistuvat Harrastamisen Suomen mallin harrastuksiin ovat Laihia (1054 lasta ja nuorta), Taipalsaari (500) sekä Soini (252).

Pienimmät osallistumisprosentit ilmoitetaan Hyvinkäällä (3,6 %, 172 lasta ja nuorta) Lopissa (4,5 %, 40 lasta ja nuorta) ja Siilinjärvellä (4,7 %, 130 lasta ja nuorta).

Isoissa kunnissa osallistumisprosentti jää ymmärrettävästi pienemmäksi suuren oppilasmäärän takia. Seuraavassa taulukossa on esitetty väkiluvultaan kymmenen suurimman kunnan tilanne Suomen mallin harrastuksiin osallistumisen osalta.

kunta	osallistujamäärä	osuus kaikista kunnan lapsista ja nuorista
Helsinki	3965	9 %
Espoo	tavoite n. 3000	9 %
Tampere	6000	30 %
Vantaa	-	-
Oulu	-	-
Turku	pilotissa 5420	pilotissa 36,5 %
Jyväskylä	-	n. 10-18 %
Lahti	n. 2000	n. 20 %
Kuopio	n. 600–700	5–7 %
Pori	n. 500	7 %

116:ssa kunnassa harrastustenjärjestäjiä on mukana yhteensä noin 1262 toimijaa. Näistä eniten on Tampereella (102 harrastustenjärjestäjää), Helsingissä (68) sekä Espoossa (39).

114:ssa kunnassa ohjaajia on mukana yhteensä noin 2738. Eniten ohjaajia ilmoittavat Helsinki (300), Tampere (250), Lempäälä (69) ja Vaasa (67).

123:sta vastanneesta kunnasta 108:ssa (87,8 %) on käytössä Harrastamisen Suomen mallin koordinaattori. 15:ssä kunnassa (12,2 %) koordinaattoria ei ole. Osa kunnista mainitsee koordinaattorin olevan osa-aikainen tai hoitavan tehtävää muun työnsä ohessa. Tarkempaa lukua osa-aikaisten koordinaattoreiden määrästä suhteessa kokoaikaisiin ei kuitenkaan voida kyselyn perusteella määrittää, sillä tätä tietoa ei suoraan kysytty.

Yhteistyö harrastustenjärjestäjien kanssa

Kunnilta kysyttiin ohjaajien löytämisen sujuvuudesta ja haasteista sekä siitä, onko kaikkiin lasten ja nuorten toiveharrastuksiin löydetty ohjaajia, tulevatko ohjaajat lähialueilta vai kauempaa ja onko heidän joukossaan valtakunnallisia toimijoita. Lisäksi kysyttiin kunnan ja harrastustenjärjestäjien mahdollisista yhteistyöverkostoista sekä ohjaajien palkasta ja sen vaihtelevuudesta. Tämän kohdan kysymyksiin vastasi yhteensä 124 kuntaa.

124:stä vastanneesta kunnasta 63,7 % (79 kuntaa) raportoi ongelmista löytää harrastuksiin ohjaajia ja 50,8 % (63) ilmoittaa, ettei näitä ole löytynyt kaikkiin lasten ja nuorten toivomiin harrastuksiin. 56:n kunnan vastausten mukaan tällaisia harrastuksia ovat etenkin parkour (29 kuntaa), pelisuunnittelu ja koodaaminen (8), mopokerho (7), kamppailulajit (6), metsästys (5), valokuvaus (5), tanssi (5) sekä elokuva- ja animaatiokerho (4).

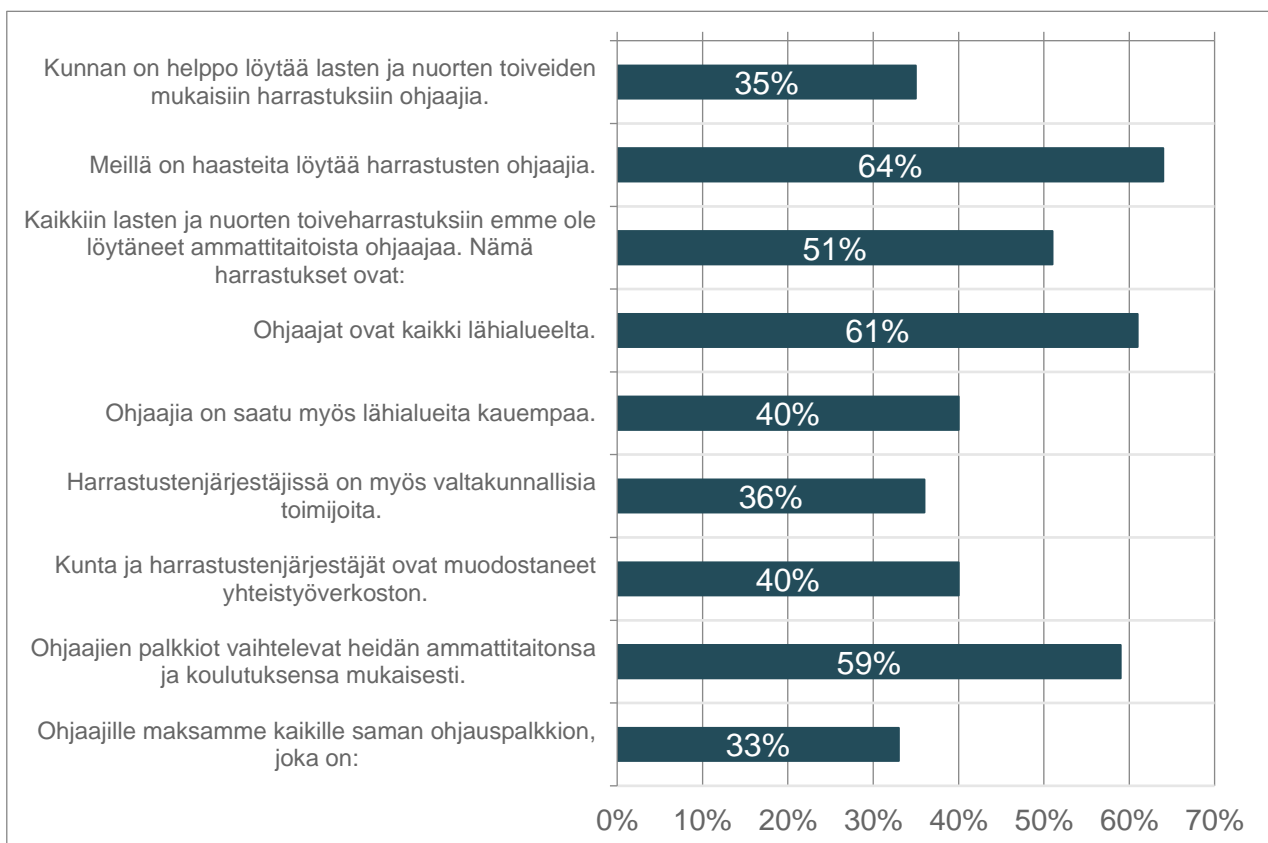
34,7 %:lla (43) kunnista ei ole ollut haasteita löytää ohjaajia.

61,3 %:ssa (76) kunnista kaikki harrastusten ohjaajat ovat lähialueilta, kun taas 39,5 %:ssa (49) kunnista ohjaajia on saatu myös lähialueita kauempaa. 36,3 %:ssa (45) kunnista harrastustenjärjestäjissä on mukana myös valtakunnallisia toimijoita.

40,3 %:ssa (50) kunnista kunta ja harrastustenjärjestäjät ovat muodostaneet yhteistyöverkoston.

58,9 % (73) ilmoittaa, että ohjaajien palkka vaihtelee ammattitaidon ja koulutuksen mukaan, kun taas 33,1 %:ssa (41) kunnista ohjaajille maksetaan kaikille sama ohjauspalkkio.

Avointen vastausten perusteella kyseinen ohjauspalkkio vaihtelee 15–90:n euron välillä ollen tyypillisesti noin 30–40 euroa. 15:n euron palkkio maksetaan Saarijärvellä ja apuohjaajille. Pienin ohjaajille maksettava palkka, 25 euroa, on käytössä viidessä kunnassa, Kemnimaassa, Sastamalassa (koulussa työsopimuksella työskenteleville ohjaajille), Muoniossa, Kokkolassa (koulunkäynninohjaajille) ja Alajärvellä. Suurin, 90:n euron palkkio maksetaan Närpiössä koulun henkilökunnan ulkopuolisille harrastustenjärjestäjille. Osa saman palkan ilmoittaneista kunnista kertoo korvausten kuitenkin vaihtelevan sen mukaan, onko kyseessä yritys, seura/yhdistys, koulunkäynninohjaaja vai esimerkiksi taiteen perusopetusta tarjoava oppilaitos, tai työskenteleekö ohjaaja työsopimuksella koulussa vai onko harrastustoiminta tuotettu ostopalveluna. Tämän perusteella saman palkan ilmoittaneiden kuntien prosenttiluku, 33,1 %, on siis epätarkka.

Huomioita kunnan ja harrastustenjärjestäjien yhteistyöstä

Avoimilla vastauksilla kunnan ja harrastustenjärjestäjien välisen yhteistyön kysymyksiä kommentoi 81 kuntaa. Vastausten perusteella ohjaajien saamista ovat hankaloittaneet aikataulut ja harrastustoimijoiden puute sekä rahoitus ja palkkaus.

Aikataulut ja harrastustoimijoiden puute

Harrastustoimijoiden puuttuminen tai vähäinen määrä aiheuttavat haasteita etenkin pienissä kunnissa. Toiminnan sijoituessa kaikkialla samanaikaisesti iltapäivään, noin kello 12.30–16.00 väliselle ajalle, ohjaajia on hankala löytää ulkopuolisilta tahoilta, sillä monet seuratoimijat käyvät päivätyössä. Mikäli Suomen malli on käytössä myös ympäröivissä kunnissa, ohjaajien palkkaaminen lähialueita kauempaa isommista kunnista ei välttämättä aikataulujen puitteissa onnistu. Pienten kuntien lisäksi ohjaajien saatavuuden ongelmista liittyen harrastusten samanaikaisuuteen raportoi esimerkiksi myös Lahti.

”Ohjaajien löytäminen pienessä kunnassa on haastavaa, koska toiminta pitää järjestää koulupäivän yhteydessä. Seuroilla ei ole palkattua henkilöstöä ja ihmiset ovat pääasiassa työelämässä. Myös koulukuljetukset vaikeuttavat toiminnan järjestämistä tasapuolisesta kaikille lapsille.”
Säkylä, Satakunta

”Haastetta on löytää ohjaajia heti koulupäivän jälkeen ja erityisesti monelle eri koululle samanaikaisesti. Haaste on myös koko lukuvuoden mittainen toiminta, samoja ohjaajia pystyisi hyödyntämään eri kouluilla mikäli toiminnat olisivat jaksottaisia.”
Naantali, Varsinais-Suomi

”Pienessä kunnassa ei ole järjestöjä / harrastusten tuottajia. Jos joku löytyykin, hän käy päivätyössä eikä ole koulupäivien aikana käytettävissä harrastuksiin. Suurin osa esim. paikallisen urheiluseuran ohjaajista on ala-ikäisiä.”
Ypäjä, Kanta-Häme

”Tampereen kaupunkiseudulla löytyy toimijoita, mutta monet toimijoista ovat alueellisia, joten heitä käyttävät monet Pirkanmaan kunnista. Tämä on johtanut jonkinasteiseen ohjaajapulaan (ja erityisesti sijaispulaan) kun yhä useampi kunta toteuttaa mallia.”
Vesilahti, Pirkanmaa

”Kun pienessä kunnassa ei ole urheiluseuraa on liikunnanohjaajien rekrytointi hankalaa. Jos ohjaajia joudutaan etsimään yli 50km säteellä tai työssä käyvistä henkilöistä vaikuttaa tämä myös mahdollisuuden kerhoja välittömästi koulupäivän yhteyteen. Moni lähialueen kunta on mukana hankkeessa, joten ne vähäisetkin toimijat on kiinnitetty nyt paikalliseen toimintaan. Pienissä kunnissa on erittäin vähän palkattua henkilökuntaa seuroissa tai vapaaehtoisjärjestöissä, joten ulkopuolinen toimija on usein työssäkäyvä ihminen.”
Lestijärvi, Keski-Pohjanmaa

Rahoitus ja palkkaus

Kunnilla on haasteita harrastustenjärjestäjille maksettavien korvausten määrittelyssä, ja rahoitus nähdään liian pienenä palkkaukseen sekä pienissä että suurissa kunnissa. Pienissä kunnissa harrastustenjärjestäjien vähyys tai puute tekee kilpailutuksesta haastavaa tai mahdotonta. Ohjaajien rekrytoimista haja-asutusalueille pienillä tuntimäärillä pidetään hankalana. Suurissa kunnissa, kuten Helsingissä, haasteen ohjaajien palkkaamiselle ja riittävyydelle tuottaa puolestaan suuri oppilasmäärä.

”Toisena huomiona: harrastusten järjestäjille maksettavien palkkioiden taso puhututtaa laajasti. Kunnissa on nähdäksemme hyvä säilyttää määräysvaltaa asiassa. Kuitenkin valtakunnallisessa mallissa ohjaus palkkiotason määrittämisessä olisi hyvä asia, sekä sen huomioiminen, että osaamisen, kokemuksen ja koulutuksen mukaan määräytyvien palkkioiden maksaminen saattaa edellyttää mm. kilpailutusta isossa kunnassa, ja tämä vie runsaasti aikaa ennen harrastustoiminnan käynnistämistä.”
Turku, Varsinais-Suomi

”Palkkaus on haastava. Mihin TESIin kuuluu ja miten yritykselle hoidettu.”
Porvoo, Uusimaa

”Työsuhteiden ja työ sopimusten osalta on ollut myös haasteellista määrittää ohjaajan palkkaa koulutustaustan ja sovellettavan työehtosopimuksen osalta, koska kyseessä ei ole kansalaisopiston toiminta ja toisaalta ei kerhotoimintakaan, kun osajoina toimii eri alojen ammattilaiset.”
Paltamo, Kainuu

”Kunnan "reuna-alueiden" kouluille on hankalaa rekrytää ammattitaitoisia ohjaajia harrastamisen mallin puolesta tarvituilla, suht pienillä tuntimäärillä.”
Pori, Satakunta

”Helsingissä kohderyhmä määrä on lähes 45 000 oppilasta ja tämä määrä asettaa haasteita sekä ohjaajien määrän kasvattamisessa että tiloissa. Myös oppilaiden suuri määrä asettaa rahoitukselle tarpeen. Hienoa, olisi jos tämä voitaisiin ottaa huomioon rahoitusta myönnettäessä. Helsingissä on myös paljon muun kielisiä ja heidän parissaa harrastaminen on vähäisempää ja vaatii lisätyötä saada myös heidät mukaan harrastamisen pariin.”
Helsinki, Uusimaa

Muita avovastausten huomioita kuntien ja harrastustoimijoiden yhteistyöstä

Ruotsinkielisten ohjaajien löytämisen haastavuudesta raportoivat Helsinki, Kauniainen ja Vaasa. Myönteisinä asioina jotkin kunnat kertovat **toimivista yhteistyöverkostoista ja mallin tulevaisuuteen liittyvistä odotuksista.**

”Toiminnan kehittyessä muodostuu yhteistyöverkosto. Ammattitaitoisten ohjaajien sijaan suurempi ongelma oli se, että lapset toivoivat harrasteita, joita on mahdoton toteuttaa (mm. laskettelu ja keilaus vaativat muutakin kun ohjauksen).”
Joensuu, Pohjois-Karjala

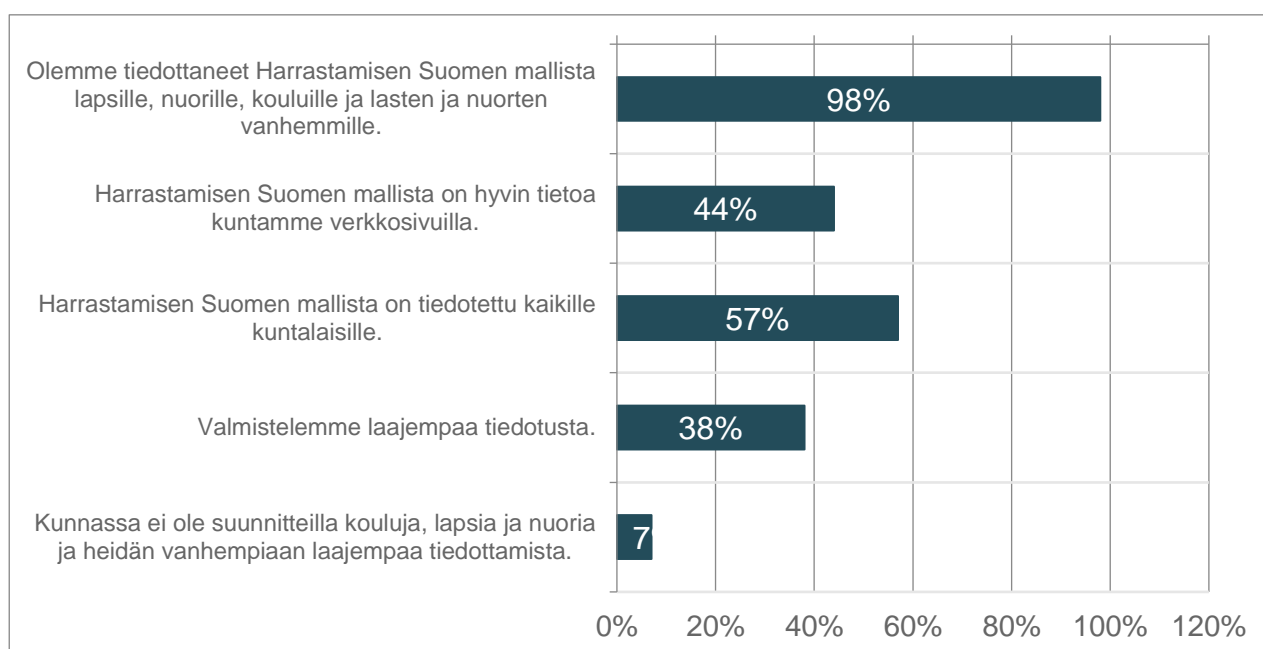
”Yhteistyö harrastustentarjoajien kanssa on tiivistä ja heille järjestetään verkostotapaaminen teamsin välityksellä kerran kuukaudessa. Yhteensä verkostossa on mukana yli 30 palveluntarjoajaa.”
Lempäälä, Pirkanmaa

”Olisi todella hienoa, jos tästä saataisiin pysyvä ja jopa lakiperustainen malli. Se vahvistaisi myös toimijoiden uskallusta rekrytoida ohjaajia ja näin helpottaisi toteutusta ja pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta.”

Helsinki, Uusimaa

Harrastamisen Suomen mallista tiedottaminen

97,6 % (121) 124:stä vastanneesta kunnasta kertoo, että Harrastamisen Suomen mallista on tiedotettu lapsille ja nuorille, kouluille sekä lasten ja nuorten vanhemmille. **57,3 % (71) kertoo tiedotuksen kattaneen kaikki kuntalaiset. 44,4 % (55) vastanneista ilmoittaa, että Suomen mallista löytyy hyvin tietoa kunnan verkkosivuilta. 37,9 % (47) kunnista valmistele laajempaa tiedotusta**, kun taas 7,3 % (9) ei valmistele kouluja, lapsia ja nuoria sekä heidän vanhempiaan laajempaa tiedotusta.

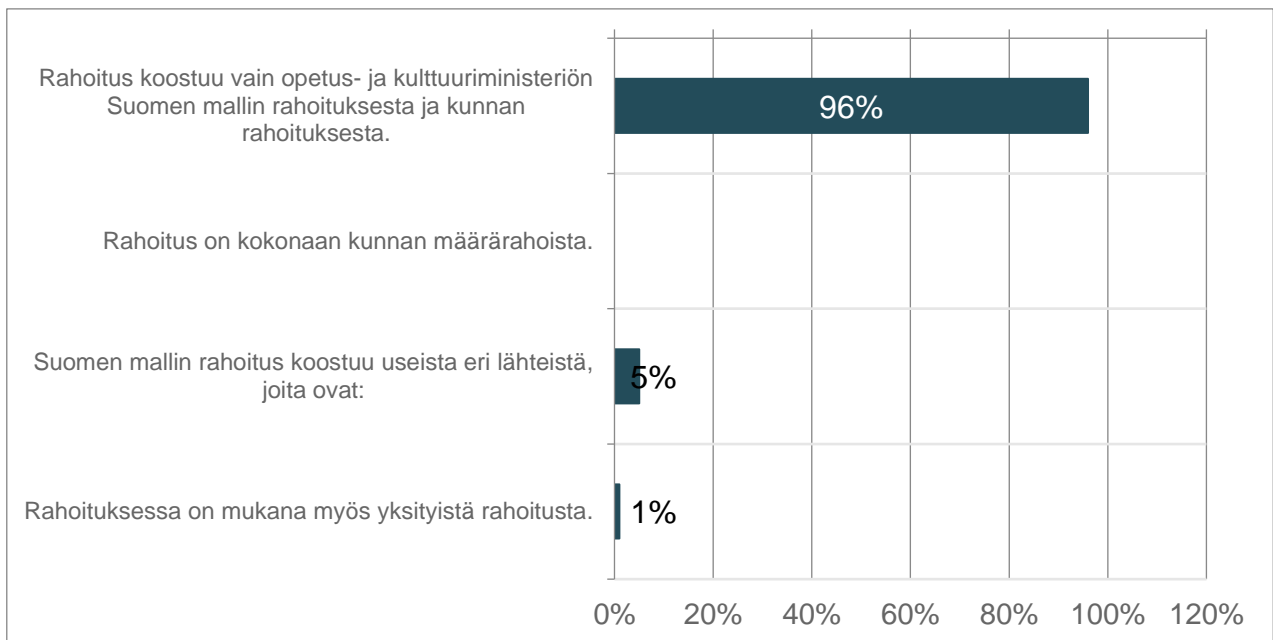
Harrastamisen Suomen mallin rahoitus

123:sta vastanneesta kunnasta 95,9 %:ssa (118) Suomen mallin toiminnan rahoitus koostuu opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksesta sekä kunnan omasta rahoituksesta. **Yksityistä rahoitusta on mukana vain yhdessä kunnassa (0,8 %), Mänttä-Vilppulassa.** Yhdessäkään kunnassa Harrastamisen Suomen mallia ei rahoiteta pelkästään kunnan määrärahoista ilman valtionavustusta. Kuusi kuntaa (4,9 %) ilmoitti Suomen mallin rahoituksen koostuvan useasta eri lähteestä, mutta tarkemmin lähteitä kysyttäessä luku pieneni kolmeen. (Eri lähteiksi ilmoitettiin jo aiemmin kysytyt OKM:n rahoitus sekä kunnan oma rahoitus.) **Kolme kuntaa, Kauniainen, Rusko ja Vihti, kertovat mallin toimintaan käytettävän edellä mainittujen lisäksi koulujen kerhotoiminnan rahoitusta.** Avointen vastausten perusteella on kuitenkin syytä olettaa, että näin toimitaan myös muissa kunnissa, ja että Suomen mallin harrastustoiminta ja koulujen kerhotoiminta lomittuvat keskenään. Näiden väliset

erot eivät myöskään ole kaikille selviä, ja useissa vastauksissa läpi koko kyselyn Suomen mallin harrastuksista puhutaan nimenomaan *kerhoina*.

”Koulujen kerhotoiminnan rahoitusta käytetään Suomen mallin rahoituksen rinnalla tarjoamaan lisää harrastemahdollisuuksia, mutta nimellisesti kyse ei ole harrastamisen Suomen mallista vaan koulujen kerhotoiminnasta. Lapsille/perheille sinänsä samantekevää, kumman hankkeen kautta toiminta rahoitetaan, kunhan järjestetään harrastustoimintaa, eikä sillä väliä minkä "otsikon" alla toiminta toteutuu. Tämä rinnakkainen ja vielä erilaisin rahoitusehdoin käytettävä rahoitus toisen vastaavan rahoituksen rinnalla tulisi poistaa, ja sulauttaa koululaisten harrastamiseen koulupäivien aikana suunnatut avustukset yhtenä eränä kuntien käyttöön. Tässä vähennetään hallinnollisesta työstä puolet pois sekä kunnista että valtiolta, kun on puolet vähemmän hallinnoitavia hankkeita ja käsiteltäviä hakemuksia sekä raportointeja.”

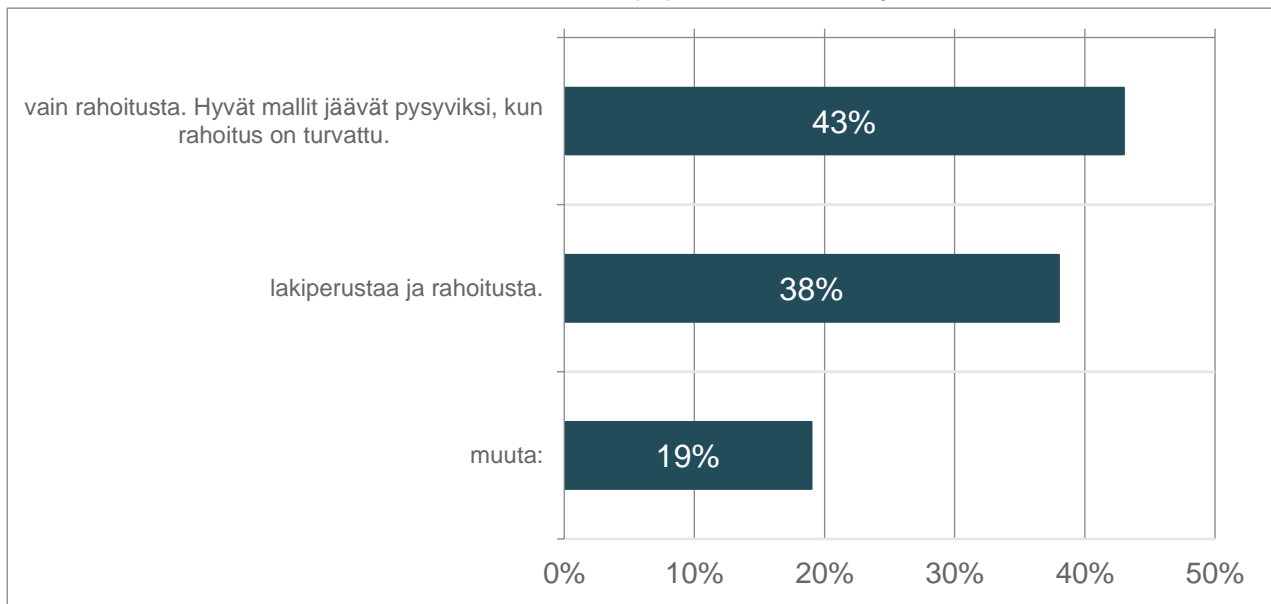
Paimio, Varsinais-Suomi

Harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttaminen ja jatkuminen

Kaikista 136:sta vastanneesta kunnasta 42,7 %:n (58) mielestä Suomen mallin vakiinnuttaminen ja jatkuminen edellyttää vain rahoitusta, kun taas 38,2 % (52) toivoo rahoituksen lisäksi myös lakiperustaa. 19,1 % (26) vastasi mallin vakiinnuttamiseen tarvittavan muutakin. 26:sta muuta-vastauksen antaneesta kunnasta kymmenen esittää, että Suomen mallin jatkuminen vaatisi suurempia ohjaajaresursseja ja enemmän harrastustoimijoita.

Harrastamisen Suomen mallin vakiinnuttaminen ja jatkuminen edellyttäisi mielestämme...

Muiksi edellytyksiksi Suomen mallin jatkumiselle mainitaan oppilaskuljetusten ja kuljetusmahdollisuuksien huomioiminen mallin rahoituksessa. Tätä toivotaan seitsemässä *muuta*-vastauksen antaneessa kunnassa. Mainintoja saavat myös tarve selkeille ohjeistuksille sekä toiminnan ja eri rahoitusmuotojen koordinoinnille, yhteiset periaatteet ohjaajien palkkioille, toimivat verkostot kuntien ja harrastustoimijoiden välillä sekä toiminnan mahdollistaminen myös kouluaikojen ulkopuolella.

”Potentiaaliset kerhoveljät ovat itse töissä/opiskelemissa muualla lähikunnissa jolloin kerhojen veto kaatuu helposti koulun henkilökunnan vastuulle. Opetustyön ja kerhojen vetämistä ei voi kenellekään pakottaa. Hanke rahaa pitäisi saada käyttää kuljetusten järjestämiseen.”

Lestijärvi, Keski-Pohjanmaa

”Riittävää rahoitusta, oikeutta käyttää rahaa myös kuljetuksiin, koska kulkemisvaikeudet ovat suurin tasa-arvoisen harrastamisen este haja-asutusalueilla. Eri rahoitusmuotojen hyvä koordinointi.”

Muonio, Lappi

Kuntien huomiot ja parannusehdotukset

Kyselyn viimeisessä kohdassa kunnat saivat vapaasti kirjoittaa huomioita, parannusehdotuksia ja muita kommentteja Suomen mallin toiminnasta. Vastauksia saatiin 112:sta kunnasta. Monet nostavat esiin ongelmia koulukuljetuksissa ja niiden rahoituksessa etenkin pienemmillä paikkakunnilla ja harvaan asutuilla alueilla, Suomen mallin ja kerhotoiminnan päällekkäisyyden sekä näiden rahoitusten yhdistämisen, mallin joustavuuden ja mukautumisen kuntien erilaisiin olosuhteisiin, rahoitusmallin pysyvyyden ja aikaisemman rahoitushaun sekä tarpeen selkeämpään koordinointiin. Moni pienempi kunta toivoo tulevansa paremmin kuulluksi.

Kuljetukset ja niiden rahoitus

40 kuntaa 112:sta ilmaisee tarpeen huomioida suuret kuljetuskustannukset rahoituksessa etenkin pienissä ja harvemmin asutuissa, mutta myös keskisuurissa kunnissa.

”Rahoitusta tulee voida käyttää myös lasten ja nuorten kuljettamiseen harrastuksen piiriin. Koulukuljetukset eivät nyt jousta niin että kaikki lapset ja nuoret voisivat osallistua harrastuksiin.”
Sipoo, Uusimaa

”Harrastusten mahdollistaminen kuljetusoppilaille on mielestämme yksi tärkeimpiä kehittämisen kohteita valtakunnallisesti. Kuljetusoppilaat jäävät todella helposti toiminnan ulkopuolelle, mikäli ei ole mahdollista päästä kuljetuksella kotiin harrastuksen jälkeen. Tällä hetkellä hankkeen rahaa saa kuljetuksiin käyttää, mutta suuremmissa kaupungeissa veisi niin ison osan budjetista, ettei käytännössä ole mahdollista. Mikäli kuljetukset järjestetään hankkeen budjetista, itse harrastustoiminta on todella paljon vähäisempää.”
Hämeenlinna, Kanta-Häme

”Harrastuksiin liittyviin kuljetuksiin selkeät toimintatavat ja linjaukset siihen, mikä on oppilaan juridinen asema hänen matkustaessaan harrastuksista kotiin. Lisäksi tarvitaan kuljetuksiin riittävä rahoitus valtakunnallisesti, huomioiden harvaan asuttu maaseutu sekä saaristo-olosuhteet. Kun oppilas jää koulupäivän jälkeen harrastamaan, kuljetus sieltä kotiin ei ole enää perusopetuslain 32 § mukainen koulukuljetus. Maaseutumaisissa kunnissa on lain aikarajojen vuoksi järjestettävä iltapäivisin kuljetukset koulusta kotiin heti koulupäivän jälkeen, eikä voi jäädä odottelemaan että oppilaat jäävät ensin harrastamaan ja koulukyyti lähtee joka koulupäivä esim. tuntia myöhemmin kuin koulu on päättynyt. Jos näin toimittaisiin, haitattaisiin niiden lasten harrastuksia ja vapaa-aikaa, joiden harrastaminen ei perustu Suomen malliin vaan jonkin muuhun.”
Paimio, Varsinais-Suomi

”Haasteellista on pienessä kunnassa se, että kunnan koululaisista n. 80% on koulukyydin asiakkaita. Kunnassa ei ole julkista liikennettä. Koska oppilaita on vähän, pitää harrastuskerhot sijoittaa päivään niin, että mahdollisimman moni pääsisi mukaan. Tämä tarkoittaa sitä, että osa lapsista joutuisi odottamaan koululla (?) kerhon alkamista. Kuka tällöin on vastuussa lapsesta? Lisähaasteen tuo myös se, ettei koulujen välittömässä läheisyydessä ole tiloja harrastuksille.”
Ypäjä, Kanta-Häme

Kerhotoiminnan ja Suomen mallin erot ja yhtäläisyydet?

Suomen mallin harrastustoiminta sekoittuu monessa vastauksessa kerhotoimintaan, ja harrastusryhmistä puhutaan tyypillisesti kerhoina. Näiden erot ja yhtäläisyydet herättävät kysymyksiä. Useat kunnat toivovat kerhotoiminnan tuen ja Suomen malliin saatavan rahoituksen yhdistämistä.

”Pohdintaa aiheuttaa myös mallin samankaltaisuus koulujen kerhotoiminnan kanssa, ovat rinnakkaista toimintaa. Voisiko niitä tulevaisuudessa mieltä samaan rahoitukseen?”
Naantali, Varsinais-Suomi

”Tärkeimpänä kehityskohteena on OPH:n kerhotoiminnan avustuksen ja harrastamisen Suomen mallin avustuksen yhdistäminen. Nyt meillä on kaksi hanketta, jotka käytännön tasolla ovat täysin päällekkäistä toimintaa ja meidän on itse täytynyt keksiä näiden hankkeiden työnjako (palkatut harrastusohjaajat toisessa ja ulkoiset toimijat toisessa). Kaksi hanketta lisää koordinaation tarvetta ja vie resursseja siltä, mihin resursseja halutaan ohjata, eli lasten ja nuorten kanssa tehtävältä työltä.”
Jyväskylä, Keski-Suomi

”OPH:n koulun kerhotoiminnan rahoitus! Nyt on käytössä kaksi rahoitusta, joista molemmilla tuetaan käytännössä samaa toimintaa lähes samoin myöntämis- ja käyttöehdoin. Näiden rahoitusten yhdistäminen tulevaisuudessa?”
Muurame, Keski-Suomi

”Koulujen kerhotoiminnan ja Harrastamisen Suomen mallin keskinäinen koordinaatio on ollut haastavaa kun niissä on eri rahoitukset ja eri hallinnointimallit. Kun rahoituspäätös harrastamisen Suomen mallista tuli, oli koulujen kerhotoiminnan suunnitelmat jo tehty ja esim. ohjaajia ja koulujen tiloja oli jo varattu siten, että emme saaneet harrastamisen mallia toteutettua suunnitellusti.”
Varkaus, Pohjois-Savo

Suomen mallin mukautuminen kuntien erilaisiin olosuhteisiin

Kuljetusten lisäksi pienemmissä kunnissa toivotaan joustoa harrastusten aikataulujen suhteen. **Rahallinen tukikaan ei välttämättä takaa kuljetusoppilaiden pääsyä harrastusten pariin, jos kuljetuksia ei palveluntarjoajien puolesta ole saatavilla tiettyinä ajankohtina.** Lisäksi ohjaajien löytäminen alkuiltapäivästä, varsinkin harvaan asutuille alueille pienellä tuntimäärällä, on haastavaa. Joustavuus harrastusten aikatauluissa nähdään yhtenä mahdollisena ratkaisuna tähän. Esille nousee myös koululaiskyselyn harrastustarjonnan muokkaaminen oman kunnan ja lähialueiden resursseja vastaavaksi. Joissain kunnissa rahoituksen toivotaan kattavan myös koulun loma-ajat.

”Tässä jäävät ulkopuolelle kaikki ne lapset, jotka ovat kuljetuksessa ja jotka eivät saa kyytiä kotiin järjestymään. Mitään julkista liikennettä koululta kotiinpäin ei ole. Tämä ongelma on etenkin pienimpien oppilaiden kerhojen kohdalla. Heidän koulupäivänsä ovat lyhyitä ja kerhokin loppuu aikaisin mahdollisten kuskien ollessa vielä töissä. On tullut toiveita, että eikö jotain kerhoja voisi olla myös myöhemminkin. Tämä myös palvelisi sitä lapsen yksinolon vähentämistä. On paljon perheitä, joissa vain yksi aikuinen ja työajat voivat olla hyvinkin vaihtelevia --- Jotkut oppilaat toivovat/kaipaavat pientä taukoa ennen kerhon alkua. Koulupäivä saattaa olla jopa 8-15, ja pieni hengähdys ennen harrastusta olisi paikallaan.”
Kauhava, Etelä-Pohjanmaa

”Rahoitus kattamaan myös koulujen loma-ajat (syys-, joului-, talvi- ja kesälomat)! Juuri tuolloin on useilla perheillä tarvetta toiminnalle. --- Jatkossa myös lyhytkestoisemmat kerhot tulisi hyväksyä harrastamisen Suomen mallissa.”
Kokkola, Keski-Pohjanmaa

”Lisäksi tulisi olla mahdollisuus käyttää tietty % avustuksesta koulujen loma-ajoilla. Oppilaat, jotka eniten Suomen mallia tarvitsevat, ovat niitä, joilla ei todennäköisemmin ole myöskään loma-ajoilla mielekästä tekemistä.”
Jyväskylä, Keski-Suomi

Rahoitusmallit ja -haut

Rahoituksen suhteen toivotaan rahoitushaun aikaistamista, pysyvämpää rahoitusmallia sekä rahoituspäätöstä pidemmälle ajanjaksolle. Tulevan syksyn harrastustoiminnan suunnittelu hyvissä ajoin edellyttää rahoituspäätöstä jo keväällä.

”Avustuspäätökset voisivat tulla aiemmin, nyt on haaste saada kaikki järjestyseen sekä alkamaan heti lukuvuoden alussa.”

Naantali, Varsinais-Suomi

”Tarvitsemme kevyemmän rahoitusmallin. Nykyinen vuosittainen haku työllistää hurjasti hallintoa ja tekee toiminnasta epävarmaa. Toivomme myös harrastamisen Suomen mallin ja koulukerhorahoituksen yhdistämistä. Meillä on tällä hetkellä toimintaa mol. rahoitusten turvin. Toiminta ja tavoitteet ovat hyvin yhteneviä.”

Valkeakoski, Pirkanmaa

”Suunnittelun, toteutuksen ja johtopäätösten tekemiseen vuoden pituinen hankeaika on aivan liian lyhyt. Kolme vuotta on ideaali aika kehittää näin suuressa mittakaavassa uutta toimintamallia.”

Kuusamo, Pohjois-Pohjanmaa

Koordinointi

Kunnat toivovat selkeämpää koordinointia ja tukea siihen, esimerkiksi valmiita alustoja tilastointia varten sekä sopimusohjia kunnille ja harrastustenjärjestäjille.

”Toivomme materiaalia nettisivuille, missä olisi hankekoordinaattorin "to do lista" kerhohjoajille kaikkine ohjeineen, mitä kerhohjoajan tulee huomioida kun järjestetään kerhoja,(tilavaraukset, ilmoittautumiset, välipalat, koulukuljetusmuutokset, ohjeistukset kerhohjoajille....)”

Sulkava, Etelä-Savo

”Ohjeistusta ja lakiapua olisi kaivattu kerhosopimusten laatimiseen. Kaupungissa ei ole käytettävissä lakimiestä. Tähän olisi hyvä olla jokin yhteinen pohja olemassa, josta ottaa mallia. Saimme vinkkejä kerhosopimuksen kohtiin Ylöjärven mallin Liikuntakoordinaattorilta. Hän vinkkasi, että sopimukseen kannattaa kirjoittaa auki mahdollisimman tarkasti kaikki, mitä palveluita tuntikorvaus sisältää. Ja, että korvataanko palveluntarjoajille jokin tietty kerho aika, mikäli kerhot keskeytyvät koronan vuoksi.”

Akaa, Pirkanmaa

Positiivisia kokemuksia

Suomen malli saa myös kiitosta ja siihen suhtaudutaan myönteisesti ja yhteistyöotteella. **Hyviä käytänteitäkin on jo ehtinyt muodostua.**

”Onnistuneen pilotin kautta rakentui verkostoja, toimintamalleja viestintään sekä toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Niin ikään heti alkuvaiheessa kykenimme luomaan toimivan hankeorganisaation. Toisessa aallossa hanketta pääsimme pilotin pohjalta hyvin laajentamaan Harrastamisen Suomen mallia lähes koko kunnan alueelle. Koemme, että olemme kyenneet lisäämään lasten tasa-arvoista mahdollisuutta harrastaa. Tässä vaiheessa ajatuksemme ovat myönteiset harrastamisen Suomen mallin lisäarvon suhteen. Kannamme huolta mallin jatkosta mikäli rahoituspohjan järjestäminen jäisi jatkossa vain kunnan varaan. Mikäli rahoituspohja ja velvoittavuus jää jatkossa vain kunnan arvioitavaksi on mahdollista, että toiminnan laajuus ja alkuperäiset tavoitteet eivät toteudu.”

Ilmajoki, Etelä-Pohjanmaa

”Olemme tehneet alavusharrastaa.fi -nettisivut ja olemme tämän hankkeen avulla koordinoineet kaikki matalankynnyksen kerhot samalle nettisivulle. Rakensimme näin oman harrastekalenterin Alavudelle, josta vanhempien ja oppilaiden on helppo löytää matalankynnyksen kerhot.”

Alavus, Etelä-Pohjanmaa

”Harrastamisen malli on antanut loistavan mahdollisuuden tarjota oppilaille harrastuksia. Toiminnan piiriin on saatu ohjattua sellaisia oppilailta, joille harrastaminen ei ole muuten mahdollista esim. perheen taloudellisen tilanteen, vanhempien vuorotyön tai muun haasteen esim. erityisen tuen tarpeen vuoksi.”

Iisalmi, Pohjois-Savo

”Tämä on upea mahdollisuus ja parantaa lasten ja nuorten hyvinvointia, osallisuuden kokemusta ja samalla vahvistaa kaveruutta ja vähentää yksinoloa. Monikulttuurissa kouluissa myös harrastusten kautta suomen kielen oppiminen vahvistuu ja vanhempien asenne koulua kohtaa saa uutta positiivista sävyä. Myös opettajien työtä tämä helpottaa, sillä opettajat voivat keskittyä perustehtäväänsä, kun harrastustoiminta järjestyy tätä kautta. Harrastamisen kautta lapset ja nuoret oppivat uusia taitoja ja kuva itsestä osaavana ja kykenevänä vahvistuu. Myös toimijakentälle tämä on iso mahdollisuus laajentaa laadukkaiden harrastusten tarjontaa koulupäivän jälkeiseen aikaan. Parhaimmillaan tämä myös tukee perheiden yhteistä aikaa ja vanhemmilla on mahdollisuus auttaa iltaisin läksyissä ja tukea koulutyössä, kun harrastamiskiire vähenee. Yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja hyvinvointia vahvistava malli. Helsingin kaupunki on toteuttanut harrastukset hankintalain mukaisesti julkisena hankintana. Tämä on alkuun hieman työlästä, mutta tuottaa laadukasta ja korkeatasoista harrastustoimintaa.”

Helsinki, Uusimaa

”Meillä Ylöjärvellä harrastamisen mallin toiminta on saanut erittäin hyvää palautetta ja kyseinen malli mahdollistaa sen, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus löytää itselleen mieleinen harrastus.”

Ylöjärvi, Pirkanmaa